

Okula Başlama Sevinci

Okula başlama yalnızca çocuklar için değil aileleri için de önemlidir. Hatta bazen yetişkinler, çocuklardan daha geç ve zor alışabilirler. Çocuğunuzun okula başlaması hem onun için hem de sizin için yeni bir deneyimdir. En değerli varlığınız olan çocuğunuzun yeni bir çevreye (okula), yeni insanlara (öğretmenlere) emanet ediyorsunuz. Siz de bu yeni ortamla ilgili kaygılar yaşarsınız. Okula başlama, yepyeni bir dünyanın başlangıcı olması nedeniyle, çocuklarda değişik tepkilerin oluşmasına yol açar. Öğrencilerin bazıları ilgiye gereksinim duyarken, bazıları duymayabilirler. İlgiye gereksinim duymayan çocuklar, grup içinde yollarını kendileri özgürce seçmek isterler.

Okula başlama, çocuğun yaşamındaki en önemli dönüm noktalarından biridir. Her şeyden önce çocuk o güne kadar son derece güvenli, her türlü kuralını, kendisinden nelerin beklendiğini bildiği, her sıkıntılı durumda yanında ana ve babasını bulduğu bir ortamdan, hiç bilmediği bir ortama girmiştir. Çocuk için yepyeni bir çevre olan okulda uyulması gereken kurallar, yerine getirilmesi gereken görevler, yeni arkadaşlar ve öğretmenler söz konusudur. Özellikle okulöncesi dönemde yaşlıları ile yeterince ilişkiye girememiş çocuklar için okul, kendilerini göz önünde ve korunmasız hissettikleri bir ortamdır. Ailenin ve öğretmenlerin gerekli özeni göstermemeleri durumunda bu çocuklar utangaç, çekingen olabilir ve giderek içlerine kapanabilirler.

Çocuklar dinamik varlıklardır. Yaşamın en hızlı gelişimi ve değişimi erken çocukluk yılları ya da okulöncesi dediğimiz yıllarda yaşanır. Sağlam duygusal temeller üzerine kurulan kişiliklerdeki çocuklar, yaşamın bu yeni deneyimiyle baş etmeye hazırlanmış demektir. Kendine ve çevresine güvenen çocuklar, yaşam başarısı yüksek olmaya aday çocuklardır. Aksi durum, yani, bireysel gelişmesi için desteklenmemiş çocuklar “bağımlı” kişilikleriyle, okula başlamanın sorumluluklarıyla baş etmekte zorlanabilirler. Aslında bu şekilde, bağımsızlığını geliştirememiş çocuklar için sadece okula başlama anı değil, yaşama ait her yeni durum kaygı yaratıcı olabilir.

Okula İlk Kez Adım Atan Çocuk İçin Kaygı Yaratacak Sorular Nelerdir? Gelin şimdi hep birlikte okula yeni gelen ve sırasında oturan bir çocuğun aklından geçenleri öğrenelim:

- * Burası neresi, nasıl bir yer? Oldukça da büyük bir bina, acaba burada kaybolur muyum?
- * Evim, okuluma yakın mı? Acaba anne ve babam beni almaya gelecekler mi? Annem ve babam beni almaya gelmezse evime nasıl gideceğim?
- * Okulun bu kadar kalabalık olduğunu bilmiyordum, ne kadar çok çocuk var. Üstelik birçok yaramaz çocuk da var. Dilerim bana zarar vermezler.
- * Sınıfımızda da çok çocuk var. Öğretmenimin beni sevmeye benimle ilgilenmeye vakti olacak mı? Ya beni fark etmezse!
- * Dersler hiç de kolay değilmiş, bütün bunları nasıl öğreneceğim? Başaramazsam öğretmenim ne yapar, ne söyler? Peki ya arkadaşlarım benimle alay ederler mi?
- * Bu dersler ne kadar uzun sürüyor. Zil ne zaman çalacak? Teneffüse çıkmak ve OYNAMAK İSTİYORUM.
- * Bu okulda neden oyun dersi yok?
- * Okula başlamadan önce okuma yazmayı öğrenmiştim, şimdi arkadaşlarımdan öğrenmesini bekliyorum, çabuk öğrenmelerini istiyorum çünkü derslerde çok sıkılıyorum, bence bütün bunlar çok basit!
- * Tuvaletim neden bu kadar sık geliyor bilmiyorum? Öğretmenimden her seferinde izin almaya çekiniyorum.
- * Öğrenmem gereken çok şey olduğunu biliyorum. Bana anlatılan birçok şeyi anladığımı sanıyorum ama “sınav” dan korkuyorum, heyecanlanıyorum ve bu yüzden yanlış yapabileceğimi düşünüyorum. Burada zayıf not almak istemiyorum. Çünkü tembeller pek sevilmiyor!
- * Kardeşim evde ne yapıyor acaba? Dolapta kocaman bir pasta vardı, şimdi oturmuş onu yiyorlardır. Ne kadar şanslı, onun yerinde olmak isterdim. Teneffüste sessizce okuldan çıksam da eve gitsem mi ki?

Çocuklarımızın akıllarında ne kadar da çok soru işareti var. O halde bizler, çocuklarımızın yaşamında olduğu kadar bizim yaşamımızda da önemli bir yer tutan “okula başlama” olayını başarılı bir şekilde göğüslemek için neler yapmalıyız?

ÖĞRETMENLERİMİZ NELER YAPABİLİR?

- * Çocuklar arasında birçok farklılık vardır. **Onları oldukları gibi kabul etme biçimimiz ve kendilerini sınıfa ve okula ait hissetmelerini sağlamak**, çocuklar için biz öğretmenlerin yapacağı en önemli şeydir.
- * **Tanıdık Eşyalar:** Çocuklardan evde kullandıkları bazı eşyaları sınıfa getirerek, bunları arkadaşlarıyla paylaşmalarını isteyebilirsiniz.
- * **Aile Görüşmeleri:** Bir çocuk hakkında bilgi edinmenin en iyi yolu, o çocuğun ailesi hakkında bir şeyler öğrenmektir.
- * **Aileden Biri Olmak:** Birçok ana baba çocuklarını yetiştirme konusundaki bilgileri, genellikle güvendikleri bir aile üyesinden ya da yakın bir arkadaştan alır. Eğer ana babalarla değişik disiplin teknikleri, çocuk gelişim kuramları ya da çocuklara kitap okuma gibi değişik konular hakkında bilgiler paylaşacaksanız, sizi “aileden biri” yapan karşılıklı güvenin temel olduğu bir ilişki kurduğunuzdan emin olmalısınız. Ayrıca;

1. Okula gelişler ve ayrılışlara ilişkin bir rutin oluşturabilirsiniz. Çocukları okula gelen ziyaretçileri, özellikle de diğer çocukların ana babalarını sevgiyle karşılamaları konusunda özendirabilirsiniz.
2. Çocukların evde oynamaktan hoşlandıkları oyuncakları, sınıfa getirmelerini sağlayarak bu oyuncakları kullanabilirsiniz.
3. Aileleri sınıf etkinliklerine davet edebilirsiniz.
4. Çocukların büyüme ve gelişmelerini gösteren kutlamalar yapabilir, bu kutlamalara aileleri davet edebilirsiniz. Bu kutlamaları şarkılarla ve yiyeceklerle eğlenceli bir hale getirebilir, çocukların ortaya çıkardıkları sanat ürünlerini sergileyebilirsiniz.

ANA BABA OLARAK NELER YAPILABİLİR ?

İlk olarak, okula hazırlığın okula başlamadan birkaç ay ya da birkaç hafta öncesinden başlayan bir hazırlık olmadığına dikkat çekmek gerekir. Doğduğu andan itibaren, iletişim içerisinde bulunduğu kişiler çocuğun gelişiminin olumlu ya da olumsuz değişiminden sorumludur. Çocukları sadece okula değil yaşama hazırlamak gerekir. Okul da zaten hayatın bir parçasıdır.

Okula hazırlık, çocuğun okul eşyalarını almaktan, onun için iyi bir okul seçmekten çok daha geniş ve derin anlamlar ifade eder. Yaşamla ilişkilerinde başarılı olan çocuklar okul yaşamlarında da uyumlu, başarılı ve mutlu olabilirler. Özetle, okula hazırlık, okula başlama anına bırakılmayacak kadar önemlidir. Okula başlama anında o zamana kadar yaşananların dışı yansımaları gözlenir. Gözlenenlerse aslında birer sonuçtur.

Her ana baba çocuğunu sever. Her ailenin sevgisini gösterme yolu da değişiktir. Ancak bazı ana babalar çocuklarını severken, geliştirdikleri iletişim ortamı içinde, onları kendilerine bağımlı kılarlar. Bu da çocuğun yaşamının kritik noktalarında uyumsuzluk davranışlarıyla kendini gösterir. Oysaki tüm ana babalar çocuklarının çevreleriyle uyumlu olmasını, ciddi bir şekilde önemserler. O halde kendi kendimize sormamız gereken bazı sorular vardır. Örneğin; “ben çocuğumun sorunlarını çözen, bağımsız, kendine güvenen sorumluluk sahibi, saygılı, dürüst, becerikli, kendini ve diğerlerini seven, bilgili, sosyal, girişken, duyarlı, dikkatli, kültürünü bilen bir birey olmasını istiyorum. Peki bu sonuca ulaşmak için gerçekten gereken şeyleri yaptım mı?”

Ana baba olarak öncelikle çocuklarımızın olumlu yönlerini görüp, üzerinde durunuz. Olumlu yönlerinin desteklenmesi, çocuğun pek çok alanda kendine güven duymasını sağlayacaktır. Unutmayınız ki, çocuğunuz yaşamının en önemli değişikliklerinden birini yaşıyor. Bir anda büyük bir çevreye girdi, yetişkinlerle ve kalabalık bir yaşıt gurubuyla karşılaştı. Pek çok kuralı öğrenmek ve bu kurallara uyum sağlamak durumunda. Ayrıca, derslerin sorumluluğunu da unutmamak gerek. Bu noktada, onu takdir etmek ve yapamadıkları değil de, iyi yapabildikleri üzerinde durmak, ona yapabileceğiniz en önemli yardım olacaktır.

Çocuğunuz, sınıf ve okul ortamı gibi büyük bir çevrede kendini yalnız hissetmiş olabilir. Sizden ayrılmak, onu kaygılandırmış olabilir. Yaşadığı bu güçlük size çok olağan gelebilir. Belki size eski günlerinizi hatırlatmış olabilir. Bu durumda, kendinizi onun yerine koyabilirsiniz, siz de bu durumdan kaygı duymak yerine, onu daha iyi anlayabilirsiniz. Bu noktada, onunla konuşmak ve rahatlatıcı çözümler bulmak doğru davranışlardan biri olacaktır. Okulun ilk günlerinde, okula yanında getireceği sevdiği bir eşya ya da oyuncak, yalnızlık kaygısını biraz olsun hafifletebilir. Zaman içinde yeni arkadaşlıklar edinmesi, sınıf içinde kendini yakın hissettiği arkadaşlar bulması da, onun sınıfa ve okula uyumunu kolaylaştırabilir.

Çocuğunuzun okula uyum süreci aşıldığında, siz ana babalara yine çok iş düşmekte. Ana baba olmanın güç ama keyifli görevleri, çocuğunuzun eğitim yaşamı boyunca hiç bitmeyecektir. Biliyoruz ki siz, her konuda çocuğunuza en büyük desteksiniz ve ona yardımcı olma sorumluluğunu bıkıp usanmadan yerine getirmeye çalışacaksınız. Okulun açıldığı ilk günlerdeki uyumla ilgili destek olma çabalarınızın, zaman içinde yerini rahat ve başarılı bir eğitim yaşamı sürdürmesi için yardımcı olma çabalarına dönüştüğünü göreceksiniz. Bu günlerde, çocuğunuza olanaklarınız elverdiğince zaman ayırarak, okulda yaşadığı, onu mutlu eden veya heyecandıran olayları dinleyerek, paylaşarak yardım edebilirsiniz. Onu üzen ve kaygılandıran olayları size anlatması için onu yüreklendirmeniz, çocuğunuzla aranızdaki ilişkiyi güçlendirecektir. Bunun yanı sıra, olumlu yaşantıları vurgulamanın, onun eğitim yaşamında daha mutlu ve uyumlu bir öğrenci olmasına yardımcı olacağını unutmamalıyız. Eğitim yaşamıyla ilgili temel alışkanlıkları kazandığı bu dönemde, ana baba olarak sizlerin sıcak ve sırdaş yaklaşımınız, sonraki yıllarda çocuğunuzla dostça iletişim içinde, yeni ve güç durumlarla birlikte başa çıkmanıza zemin hazırlayacaktır.

Çocuğunuz çekingen ise, içinde bulunduğu ortamda kendini yeterince ifade edemiyor, diğer çocuk ya da çocukların baskılarına maruz kalıyorsa, baskın karakterli arkadaşlarının ilgi ve istekleri doğrultusunda davranmak zorunda bırakılıyor, hatta onlara “yaranabilmek” için kendi özel eşyalarını bu çocukların değer-siz eşyalarıyla değiş-tokuş ediyorsa, ne yapılabilir?

Ana babalarda çocuk yetiştirme konusunda genelde sık gözlediğimiz tutumlardan biri aşırı koruma ve kollamadır. Okul çağına kadar çocuğa ait her türlü sorumluluk ve görevi ona hiç fırsat vermeden ya da kendi kendine yapabilmesi yönünde gereken ilgiyi göstermeden yerine getiren ana babalar bu anlamda birer örnektir. Tüm hakimiyet ve sorumluluğun anne babada olduğu aile ortamında yetişen çocuklar, çoğunlukla ev dışına çıktıklarında kendi kanatları ile uçamaz hale gelir, ailelerinden ayrıldıklarında bocalarlar.

Evde her dediğini yaptırabilen çocuklar ise arkadaşları arasında sinebilir, bir köşeye çekilerek, diğerlerine karışamayabilir ya da kendilerini yeterince koruyamayabilirler. Kimi zaman bunun tersi de söz konusu olabilir. Bazı ailelerde hiç sınır tanınmaması, çocuğun disiplin uygulanmadan büyütülmesi de onda birtakım davranış bozukluklarına ve uyumsuzluğa neden olabilir.

Ona Nasıl Yardımcı Olabiliriz ?

- * Çocuğun duyduğu kaygıları önemsemeliyiz.
- * Kaygısını ifade etmesine olanak sağlamalıyız.
- * Tüm duygularını açıkça ifade etmesi için sabırla, konuşmasını beklemeli, ona cesaret vermeliyiz.
- * Durumla ilgili çözüm önerilerini birlikte değerlendirmeliyiz.
- * Ona güvendiğimizi göstermeli, cesaretlendirmeliyiz.
- * Duygusal acılarına karşı duyarlı olmalı, hissettiklerini paylaşmalıyız.
- * Kendisini ezen çocuğa aynı şekilde davranması yönünde öğütler vermemeliyiz.
- * Sınıf içi (okul içi) arkadaşlık ilişkilerini gözden geçirmeliyiz. (Eğer çocuğun kendine güveni azsa ya da çocuk pasifse, tamamen aktif, güçlü çocukların arasına yerleştirilmesi yanlış olacaktır. Sınıf, en azından çocukların davranış özellikleri yönünden dengelenmiş olmalıdır).
- * Onu, özgüvenini geliştirici spor, sanat gibi etkinliklere yönlendirmeliyiz.
- * Ana baba ya da eğitimci olarak, çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarımızı yeniden gözden geçirmeliyiz.

Eğer çocuğunuz;

- * Ayrılıklara alışık, ayrılıklarla baş etmeyi öğrendiyse,
- * Kendine ve başkalarına güven duyuyorsa, kendi başına kararlar alabiliyorsa,
- * Sorumluluk almaya istekli ve yerine getirmede yeterli ve yetenekliyse,
- * Değişikliklere uyum sağlayabiliyorsa,
- * Farklı insan ilişkilerini gözlemlemiş ve farklı kişilerle ilişkiye girmişse, yani iletişim zenginliğine sahipse,
- * Sorunlarının iyi ya da kötü, mutlaka bir çözümü olduğunu biliyorsa ve bu çözümlerden birini mutlaka kendisinin bulabileceğine inanıyor ve kendine güveniyorsa,
- * Bazen grupla beraber olmaya hazır ve hevesli, işbirliği içinde davranabilen, bazen özgür ve özgün “bireysel” davranabilen biri olarak, gerekli sosyal ve duygusal becerilere sahipse,
- * Farklı zamanlarda farklı deneyimleri yaşama fırsatı olduysa,
- * İnisiyatif kullanabiliyorsa,
- * Risklere girmekten çekinmiyorsa,
- * Başladığı işi bitirebiliyorsa,
- * Kendini tanıma ve kontrol etme konusunda özgüveni ve denetimi gelişmişse,
- * Kendini idare edecek temel fiziksel gereksinimlerini bağımsız olarak karşılayabiliyorsa,
- * Sınırları tanıyan ve kabul edense,
- * Duygu ve düşüncelerini ifade etmenin birçok yolundan bazılarını biliyorsa.
- * Dinleme becerisi gelişmişse,
- * Kendine ait şeylere sahip çıkabiliyor, başkalarınınkine de saygı gösterebiliyorsa,
- * Kendini ve kendine ait şeyleri koruyabiliyorsa,
- * Kuralları anlama, kabul etme ve yerine getirme de sosyal ve zihinsel alanda olgunlaşmışsa,
- * Paylaşma, yardımlaşma, bekleme gibi olumlu sosyal ilişkileri gelişmişse,
- * Öğrenmesini engelleyecek herhangi bir kronik sağlık sorunu yoksa,
- * Algılama, bellek, dikkat ve koordinasyon becerilerinde normal gelişim özelliklerini sergiliyorsa, okul için sağlam temeller atmış olduğunu düşünebilirsiniz.

Ana baba olarak sizler, çocuğunuzun yaşamında en önemli ve etkili yetişkinlersiniz. Çocuğunuzun okula başlamasıyla birlikte, öğretmeni de, onun yaşamında önemli yetişkinlerden biri oldu. Kuşkusuz bu durum sizin yerinizi sarsmayacak, endişelenmeyin! Sizin, öğretmeniyle olumlu ve uyumlu bir iletişim kurduğunuzun görmek, çocuğunuzun hem okula ilişkin tutumunu hem de başarı düzeyini olumlu yönde etkileyecektir.

Bunu başarabileceğinize inanıyoruz. Öğretmeniyle sizin aranızda olumlu, uyumlu ve yakın iletişimin ve işbirliğinin, çocuğunuzda yaratacağı olumlu etkileri göreceksiniz.

ÇOCUKLARIMIZIN SAĞLIKLI ve BAŞARILI BİR EĞİTİM YILI GEÇİRMESİ DİLEĞİYLE...

Karakum Altındağ Belediyesi Anaokulu Rehberlik Servisi

Yararlanılan Kaynaklar:

Doç. Dr. Nilüfer Darıca, Hacettepe Ün. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Belma Tuğrul

<http://www.egitim.com>

<http://www.colukcocuk.com.tr>

Ailelere İpuçları, TED Ankara Koleji Yayını, 2002.